

Komentaras

2017 02 24

Atlyginimai kyla daug sparčiau negu kainos. Ar ilgam?

Praėjusiais metais vidutinis bruto atlyginimas Lietuvoje išaugo net 8,7 proc. Darbo užmokestis Lietuvoje auga daug sparčiau negu vartotojų kainos, kurių metinis kilimas sausį siekė 2,5 proc. Tokia situacija leidžia stiprėti vartotojų lūkesčiams ir didina vidinę paklausą šalyje. Vis dėlto, nors uždirbame daugiau, produktyvumas Lietuvos ekonomikoje auga labai lėtai – darbuotojai sukuria beveik tiek pat pridėtinės vertės, o už tai gauna vis didesnius atlyginimus. Jei šalies ekonomika netaps produktyvesnė, atlyginimai ilgajame laikotarpyje taip sparčiai augti negalės. Taip kyla rizika patekti į spąstus, kai vartotojų kainos kyla sparčiau, nei darbo užmokestis.

Atlyginimai Lietuvoje kyla itin greitai dėl įtampos darbo rinkoje, bei praėjusiais metais pakelto minimalaus darbo užmokesčio. Taip pat, įmonės kelti užmokestį darbuotojams skatina ir infliacija. Darbuotojai, jausdami kainų kilimą, tikisi gauti didesnį darbo užmokestį. Lietuvoje paplitusiu nuomonei, jog kainos kyla daug sparčiau, nei tai parodo oficiali statistika, gyventojų atlyginimo lūkesčiai padidėja dar labiau. Taip, įtemptoje darbo rinkoje įmonėms priimančioms naujus darbuotojus, tenka patenkinti jų lūkesčius ir mokėti didesnius atlyginimus. Savo ruožtu augantys darbo kaštai prisideda prie spartėjančios infliacijos: įmonės didesnes darbo apmokėjimo sąnaudas kompensuoja didindamos galutinės produkcijos kainas. Ši tendencija yra ypač pastebima paslaugų sektoriuje, kur darbo kaštai sudaro didelę įmonių sąnaudų dalį. Todėl galima sakyti, kad atlyginimai ir kainos Lietuvoje kyla spirale – skatinami vienas kito.

Augant darbo užmokesčiui, produktyvumas vos juda iš vietos. Ilgajame laikotarpyje, ekonomikai netampant produktyvesnei, darbo užmokestis taip pat negali augti sparčiai. Sunku pagalvoti, jog įmonės darbuotojams, sukuriantiems tiek pat ekonominės vertės, kas metus mokėtų dešimtadaliu didesnius atlyginimus. Taip pat, augantys darbo kaštai pažeidžia Lietuvos konkurencingumą. Kylant atlyginimams, eksportuojančioms įmonėms darosi sunkiau užsienio rinkose konkuruoti kainos atžvilgiu, o taip pat Lietuva atrodo mažiau patraukli užsienio įmonėms, ieškančioms geriausio darbuotojų kompetencijos, efektyvumo ir darbo sąnaudų santykio. Todėl neaugant produktyvumui, verslai neturės iš ko pakelti atlyginimus.

Tuo pačiu tikėtis, jog kainos ilguoju laikotarpiu nekils, yra neverta. Infliacija Lietuvoje priklauso ne tik nuo vidinių, bet ir išorinių veiksnių. Pavyzdžiui, dabartinis infliacijos kilimas vyksta dėl pabrangusios naftos ir atsigaunančių energijos kainų. Šių veiksnių Lietuva kontroliuoti negali, todėl mūsų šalyje visada egzistuos tam tikras iš išorės importuotos infliacijos lygis. Tokia situacija ilgesniame laikotarpyje gali pastatyti gyventojus į nemalonią padėtį: kainos vis dar kyla, bet atlyginimų augimas lėtėja. Šiuo atveju gali sumažėti realios gyventojų pajamos, o kartu silpnėti ir vartojimo variklis.

Norint nepatekti į mažėjančių realių atlyginimų spąstus, Lietuvai reikia didinti produktyvumą. Galima sakyti, jog kylantys darbo kaštai automatiškai skatina didesnį produktyvumą: įmonės investuoja į naujas mašinas, įrenginius, galinčias pakeisti dalį žmogiškojo darbo. Lietuvoje tokia pramonės revoliucija jau vyksta – investicijos į mašinas, transporto ir IT įrangą auga gan sparčiai. Vis dėlto, didesnis kapitalo panaudojimas gali tik ribotai padidinti produktyvumą. Tam, kad ekonomika sukurtų vis daugiau pridėtinės vertės, reikia auginti darbuotojų kompetenciją ir sudaryti galimybes kelti kvalifikaciją. Naujas darbo kodeksas šiuo atveju padėtų įmonėms veikti efektyviau, optimizuojant žmogiškųjų išteklių valdymą. Bet taip pat Lietuvai reikia geriau veikiančios ir darbo rinkoje reikalingos įgūdžius suteikiančios švietimo sistemos. Tokiu būdu gyventojai galės džiaugtis sukurdami daugiau vertės ir uždirbdami aukštesnius atlyginimus įpirkti brangesnes prekes ir paslaugas.